

1. A School of Will

“Hoe zijn ondernemers een katalysator voor een inclusieve samenleving? Kunnen ondernemers het potentieel van de meest kwetsbaren omzetten in (sociale en economische) waarde?”

A School of Will is een ESF-project dat werd opgestart door Blenders, I-Diverso, en Moving Marseille met de bedoeling een leerprogramma te ontwikkelen voor Vlaamse ondernemers die zich willen bijscholen tot katalysator voor een inclusieve samenleving. Hiervoor lieten we ons inspireren door ondernemers uit Antwerpen, Marseille en Rotterdam. Deze drie havensteden vertonen veel overeenkomsten maar zijn ook zeer verschillend, waardoor de kans om interessante convergenties rond inclusief ondernemen te vinden zeer groot is.

Looptijd: 01/09/2020 - 31/12/2022

Hoe?

In een eerste fase (voorjaar 2021) selecteerden wij in iedere stadsregio een 5-tal toonaangevende, sociale ondernemers. Wij vroegen 1 à 2 uur van hun tijd voor een diepte-interview. In een latere fase (najaar 2021) vroegen we ook hun medewerking in een aantal online workshops. Met de gegevens uit deze ontwikkelingsgroep stellen wij een leerprogramma samen.

Na een open oproep aan Antwerpse ondernemers en gerichte contacten (begin 2022), brachten we een divers netwerk van sociaal gedreven ondernemers samen. Die werden bevraagd, ondersteund, opgeleid en begeleid op maat van hun noden en behoeften. Het resultaat is een blauwdruk en draaiboek over ondernemers als katalysator voor een inclusieve samenleving en aanbevelingen voor de Vlaamse overheid.

Waarom?

A School of Will is een ideale gelegenheid om de werking van een aantal inspirerende ondernemers voor een inclusieve samenleving in de kijker te zetten. Het biedt ondernemers uit Marseille, Antwerpen en Rotterdam de gelegenheid om over de grens te kijken en elkaars modellen te leren kennen. Wat kunnen zij leren van elkaar en aan elkaar? Hoe bereiken zij hun doelgroepen nog beter met andere initiatieven? Welke elementen in hun businessplannen kunnen als voorbeeld dienen voor andere ondernemers? Hoe gaan ze om met een zich terugtrekkende overheid? Aan welke verdienmodellen hadden ze zelf nog niet gedacht?

Wij zijn ervan overtuigd dat deze transnationale samenwerking heel wat kansen biedt om de verschillende initiatieven van de geselecteerde ondernemers breder bekend te maken en ook mogelijkheden biedt om van elkaar te leren en elkaar te inspireren als ondernemers voor een inclusieve samenleving.

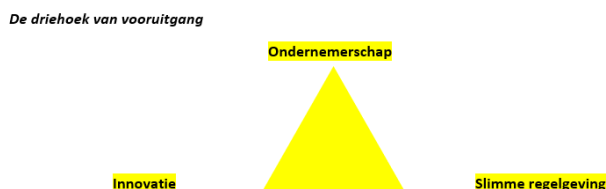
De transnationale vergelijking van input uit de interviews en de contacten met de Vlaamse ondernemers geven ook relevante informatie in verband met de verhouding tussen de overheid en de slagkracht van ondernemers om in te zetten op sociale impact. Hieruit lichten we hieronder de belangrijkste inzichten toe.

2. Rechtsvergelijking

Om tot dit advies aan de Vlaamse Overheid te komen hebben we input verzameld uit de interviews met de ondernemers uit de pilootgroep, reacties en ervaringen in samenwerking met Vlaamse ondernemers, en een digitale bevraging van interne en externe stakeholders via Google Forms. Op deze laatste hebben we echter beperkte reactie ontvangen, maar eerdere inzichten worden bevestigd.

Daarnaast hebben we, vanuit de relevante input van ondernemers, een vergelijking gemaakt tussen het wetgevend kader in Vlaanderen en Nederland rond een aantal aspecten die de sociale impact van ondernemers kan versnellen of vertragen.

Voor ons advies aan de Vlaamse Overheid baseren we ons op de “driehoek van vooruitgang”, om te kijken hoe we kunnen bijdragen aan een slimme regelgeving, die sociale innovatie vanuit ondernemerschap kan stimuleren en versterken.

Daarbij focussen we op drie thema's vanuit ons transnationaal project:

- De wet-Major en diversiteit en tewerkstelling in havenregio's
- Tewerkstelling van mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt en het wetgevend kader daarrond
- Sociale innovatie vanuit ondernemerschap stimuleren via overheidsopdrachten.

3. Advies voor de Vlaamse overheid

• Diversiteit en tewerkstelling in havenregio's

De wet-Major of de Belgische wet op de havenarbeid dateert van 1972 en bepaalt dat werk in havengebieden alleen door een erkende havenarbeider uitgevoerd kan worden. Bovendien kunnen die havenarbeiders enkel erkend worden door een commissie van werkgevers en vakbonden. Tegenstanders van de wet noemen die een inbreuk op de vrije concurrentie. Recent boog het Europees Hof van Justitie zich over deze kwestie.

Hieruit volgt het oordeel dat de Belgische wet op de havenarbeid niet in strijd is met de Europese rechtsregels, tenminste zolang die tot doel heeft de veiligheid in de havengebieden te waarborgen en arbeidsongevallen te voorkomen. **Dat havenarbeiders alleen maar als dusdanig kunnen worden erkend door een paritair samengestelde commissie van werkgevers en werknemers** gaat dan weer wel tegen de Europese rechtsregels in. **In dat opzicht moet de wet aangepast worden.**

De rol die dat comité speelt bij de erkenning van de havenarbeiders en bij de toelating tot de pool van havenarbeiders en ook voor de selectieproeven, dat vindt het Hof in strijd met het Europese Unierecht. Het is namelijk in strijd met het vrij verkeer van personen, het vrij verkeer van vestiging en het vrij verkeer van diensten.

Enerzijds zorgt dit voor een bescherming en betere arbeidsvoorwaarden voor havenarbeiders. Anderzijds beperkt het de flexibiliteit van de havenbedrijven. De rol van dat comité maakt het moeilijker voor havenbedrijven om te werken met buitenlandse werknemers en voor buitenlandse bedrijven om zich in de haven te vestigen.

Nochtans kunnen **havensteden** gezien worden **als innovatiecentra van diversiteit en inclusiviteit**. Goederen- en mensenstromen die ontstaan door havenactiviteiten kruisen o.a. met de dynamiek van ruimtelijke ordening en stadsontwikkeling. Havensteden zijn dan ook noodzakelijkerwijs plaatsen die ruimte geven aan verandering en vaak floreren dankzij die verandering.

- **Faciliteren van sociale tewerkstelling binnen een reguliere bedrijfscontext**

In Frankrijk, Marseille kregen we van sociale ondernemers te horen dat “de afwezigheid van de overheid” maakt dat ondernemers zelf sociale initiatieven beginnen nemen om van “de stad van de problemen” proberen “de stad van de oplossingen” te maken. Dit is uiteraard echter niet het advies dat we aan de Vlaamse Overheid willen formuleren.

In Vlaanderen bestaan er verschillende **tewerkstellingspremies en financiële ondersteuningsmaatregelen voor de tewerkstelling van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt**. We horen echter dikwijls van ondernemers dat het erg moeilijk is om hierin als werkgever je weg te vinden naar de meest geschikte toepassingen op maat van hun bedrijf en/of medewerker. Daarnaast is er vanuit het maatwerkdecreet wel een belangrijke brug gekomen naar de reguliere arbeidsmarkt door de mogelijkheid om **collectief maatwerk** te integreren onder de vorm een maatwerkafdeling binnen een reguliere onderneming. Toch blijkt dit een complexe administratieve procedure voor veel werkgevers, met redelijk strikte vereisten en beperkingen naar toekenning van contingent e.d. We kijken hoopvol uit naar de **toekomstige mogelijkheden**, naar aanleiding van de recente goedkeuring van het **individueel maatwerk**. Voor dynamisch en innovatief ondernemerschap is het belangrijk dat administratieve procedures om beroep te kunnen doen op bepaalde maatregelen niet te complex zijn naar **administratieve belasting** en de nodige procedures in **tijdsduur** beperkt kunnen worden.

In Nederland merken we op dat het algemene kader ivm tewerkstelling van personen met een afstand tot de arbeidsmarkt in grote lijnen overzichtelijker is. Tegelijk is het wetgevend kader hierrond ook dwingender in die zin dat de **participatiewet** en **banenafspraak** een **quotum** opleggen voor werkgevers om tewerkstellingskansen te creëren voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Daarnaast biedt het principe van de “**prestatieladder socialer ondernemen**” een uitnodigend en ondersteunend kader voor Nederlandse werkgevers om op een kwalitatieve manier te groeien in sociaal ondernemerschap. Deze **graduele benadering**, gekoppeld aan kwaliteitscriteria, **stimuleert** ondernemers meer om in te zetten op sociale tewerkstelling en inclusie dan het “beoordelende” karakter op basis van erkenningsvoorwaarden bij de Vlaamse FOD Economie.

- **Stimuleren van ondernemerschap met maatschappelijke impact via overheidsopdrachten**

Tot slot blijkt vooral het principe van “**Social Return on Investment**”, zoals dat geïntegreerd wordt in openbare aanbestedingen vanuit de **Nederlandse overheid**, een **belangrijke “versneller”** voor ondernemers om in te zetten op **sociale impact**.

De SROI (Social Return on Investment) is een aanpak om meer werkgelegenheid te creëren voor mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. Inkopers van overheden kunnen, bij het verstrekken van opdrachten, de opdrachtnemer stimuleren of verplichten om kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt te betrekken bij de uitvoering van de opdracht.

In raamovereenkomsten wordt nu ruimte geboden door te vragen om een **Plan van Aanpak ("Maatwerk voor Mensen") i.p.v. het toepassen van de standaardmaatregel** (= contractbepaling vanaf 250.000 euro => 5% vd opdrachtwaarde inzetten op Social Return). Door Social Return te beleggen op het niveau van Categoriemanagement i.p.v. op de onderliggende contracten zijn er meer mogelijkheden om daadwerkelijk sociale impact te creëren. En zo mensen aan werk te helpen (= meer duurzame tewerkstelling)

Met de toepassing van social return zorgt de Nederlandse Overheid ervoor dat een investering die wordt gedaan, naast het 'gewone' rendement, een concrete sociale winst oplevert. **Zo draagt inkopen en aanbesteden bij aan de realisatie van het overheidsbeleid en het creëren van maatschappelijke meerwaarde.**

Principes achter hervormingen SROI-beleid in NL:

- bredere doelgroep (>1mnd werkloos)
- vormvrijere invulling
- in functie van bredere sociale doelstellingen

Waar de **Vlaamse Overheid** de mogelijkheid voorziet om **duurzame overheidsopdrachten** uit te schrijven door middel van **standaardclausules**, blijkt de omkadering vanuit de **Nederlandse Overheid** veel meer in te spelen op **het potentieel van ondernemers als katalysator voor innovatieve oplossingen en maatschappelijke impact**. Dit is onze voornaamste oproep en aanbeveling aan de Vlaamse Overheid om daar een voorbeeld aan te nemen en in alle activiteiten en investeringen via overheidsopdrachten een opportuniteit te creëren voor creatief ondernemerschap met maatschappelijke meerwaarde.

4. Bronnenlijst

- <https://www.leiden-delft-erasmus.nl/nl/nieuws/havensteden-als-hubs-van-diversiteit-en-inclusiviteit-de-casus-rotterdam>
- <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/02/11/europes-hof-wet-major-havenarbeid/>
- https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2015/12/11/wet-major_hinderpaalvoorofbeschermingvanjobs-1-2518876/
- <https://www.socialeconomie.be/collectief-maatwerk>
- <https://www.vlaanderen.be/individueel-maatwerk>
- <https://www.vvsg.be/nieuws/individueel-maatwerk-start-op-1-juli-2023>
- <https://socialeconomie.be/social-entrepreneurship>
- <https://wsp-nhn.nl/sociaal-ondernemen/participatiewet/#:~:text=Voor%20wie%20is%20de%20Participatiewet%3F%20Ieder een%20die%20%28tijdelijk%29,helpt%20u%20invulling%20te%20geven%20aan%20de%20wet.>
- <https://www.pso-nederland.nl/>
- <https://www.socialreturn.eu/>

- <https://www.pianoo.nl/nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen-duurzaam-inkopen/mvi-themas/social-return/de-praktijk>
- [Dit is Social Return | Dit is SROI | Maatwerk voor Mensen](#)
- <https://socialreturn.nu/>
- <https://www.vlaanderen.be/overheidsopdrachten-van-de-vlaamse-overheid>
- <https://overheid.vlaanderen.be/overheidsopdrachten-en-raamcontracten/duurzame-en-innovatieve-overheidsopdrachten/standaardclausules>
- [Centraal aanspreekpunt duurzame overheidsopdrachten](#)
- [Centraal aanspreekpunt Programma Innovatieve Overheidsopdrachten](#)